

נאמר של נייר

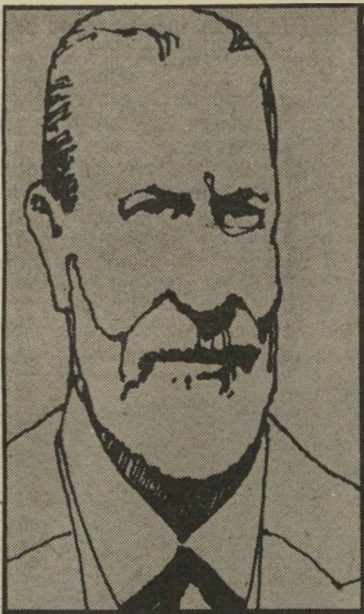


★ ספר מדהים הפורש את גדולתה של יהדות גרמניה

ילדי מהגרים נושאים את שארית לפיד התרבות

★ האי ששיפר את ההומור של אפרים קישון בגרמניה

(מארש ראדצקי). קארל קראוס ועוד מאות של יוצרים, שהיו התשתית, הבשר, העצמות והלב של התרבות הגרמנית עד לעליית היטלר והטרורף לשלטון.



פסיכואנאליטיקן פרויד מחלה יהודית חדשה

בריחתם של נושאי דגל התרבות בני דת משה מגרמניה, מוגדרת עליידי גרינפלד. הנדירה הי אינמלקטואלית הגדולה ביותר בחיסטוריה. את פרק הפתיחה מסיים גרינפלד בהגדרתו של הפילוסוף-משורר שלמה פרידלנדר, שאמר: **בל שופה ארור יכול לתקוע כדור במוח המבריק ביותר.**

ריקוד על שפת הריגועש. נושאי דגל תרבות אלה, ממוצא יהודי, שאפו להתבולל

מלחנים, סילוסוסים, חוקרים, מבקרים; של האכספרסיוניזם, הראדאיזם ומשמעות חדשה של אהבת-הארץ באמנות; של 'שיר האדמה' למאהלר, של 'פשר החלומות' לסרויד ודמישט' לקפקא...

גרינפלד מתייחס לאותם יהודים, עליהם הוא כותב: בקרב אחיהם לדת במזרח-אירופה יצאו להם ליקים — כינוי שאין בו כדי להחניף ליהודי גרמניה — מתיימן שהם גרמנים כדי ארבע-חמישיות ויהודים כדי חמישית בלבד... עדה יוצאת-דופן, שהוציאה מתוכה את היינריך היינה, שכתב: אני משורר גרמני/ושמי בכל גרמניה מנסר... עולם יהודי, מתרומם לשיאי הרוח, הוא העולם שאוטו וייניגר כינהו: הוא מוחק-הגבולות, האיש נטול-הצורה, עולם שהוליד את המלחין קארל מאהלר, שאתח ממעריצותיו כינתה אותו 'הבלאה של מוסיקאי עברי' מרתוני. עולם שעם בניו מננה גם קארל מארכס, שלא לדבר על זיגמונד פרויד ופרנץ קפקא. כמילים אחרות, ניתן לאמץ את דעתו של פראנק ודקינד ש. היהודי והלא-יהודי הם שתי השמיות בלב המין האנושי, שתמיד הן מתנצחות ולעולם אין אחת מהן יכולה בלא חברתה.

גדולי אותו תור הזהב גונו עליידי החברה הגרמנית על שום יהדותם, כמו איינשטיין שלכאורה עסק במופשט שנמדעים, והותקף על שהכניס פיסיקה יהודית למדע הגרמני. יונג האשים את פרויד שהוא ספק של פסיכולוגיה יהודית וגם מאהלר שמע מבקר אומר על המוסיקה שלו, שהיא מדברת במיבטא יהודי. לא פלא הוא שהיהודים מאכלסים את רשימות היוצרים האסורים. בתרבות הגרמנית, בנייהם: קארל שטרנהיים (הסנוב), ארתור שנייצלר (המעגל), ארנסט טולר (הורסי המכוננות), ואלטר האזנקלורר (הבן), פרידננד ברוקנר (מושעים), ברוך (מות וירגילוס), פרנץ קפקא (המישט), אלפרד דאבלין (ברלן אלכסנדרפלץ), יעקב ופרמן (אשליית העולם), ליון פויכטוונגר (היהודי זיס), פרנץ וורפל (ארבעים הימים של מוסא דאג), ברונו סראנק (ימי המלך), ארנולד צווייג (מישפטו של סרגנט גרישה) וזוף רוט



מלחין מאהלר הכלאת מוסיקאי עם רץ מרתון

מצטט דברים שכתב ב-1838 היינריך היינה על הקרבה העמוקה השוררת בין שתי האומות המוסריות האלה, היהודים והגרמנים, שיהוד נועדו לברוא ירושלים חדשה בגרמניה — 'ארץ-ישראל חדשה' כלשונו, שתקום כמולדת הפילוסופיה, מחצבת הנבואה ומצודת הרחמיית הצרופה. גרינפלד בוחן את התרומה היהודית למהלך התרבותי העצום הזה, מהלך השווה בערכו לרנסאנס האיטלקי, כאמצעות

עיון

תור הזהב

תארו לכם השתלטות של הימין הארצישראלי על ארץ-ישראל, אחרי פרשת רצח ארלוזורוב. ההשתלטות נצלה את פרוץ המלחמה העולמית השנייה לשם סילוק המנדט הבריטי, והביאה לכמה קורבנות בצמרת התרבותי, של ארץ-ישראל: שיי עגנון הוכה עד מוות במחנה-המעצר בסדום, שאול טשרניחובסקי מת בגלות כפינלנד, אברהם שלונסקי התאבד באוניה בדרך לדרום-אמריקה, נתן אלתרמן ולאה גולדברג נאלצו לבלות את שארית חייהם עם עדן פרטוש נישוב קטן בגוואטמלה, מרטין בובר נהרג בנסותו לחצות את גבולה של מצרים, חנה רובינא ביחד עם אהרון מסקין נלקחו והומתו בגאז עליידי המישטרה החשאית, ראובן רובין ונחום גוטמן עונו עד מוות ב'קישלה' שליד מיגדל-דוד בירושלים.

זהו הנושא המרכזי המדהים בספרו של פרדריק גרינפלד נביאים בבלי כבוד, שראה אור בתרגום לעברית כחודש שעבר. ספר תיעודי מרתק זה מתאר את הכחדת התרבות של יהדות גרמניה בידי הנאצים כשיא תור הזהב שלה. לישראל של סוף 1982 יש בספר עוצמות של מוסר-השכל תרבותי. זהו רקוויאם לתרבות שאינה עוד, שרק בשנים האחרונות התחילו להגדירה כאחד משיאי התרבות בכל הדורות.

כותרת-המישנה של הספר היא רקע למרויד, קפקא איינשטיין ועולמם. הספר נפתח בפרק מעורר קדוות שכותרתו היא דמיון מייסחת, שבו מציג גרינפלד את תהליך הקירבה וההטמעה הרויכווני שבין היהודים והגרמנים, תוך שהוא

פרדריק גרינפלד — נביאים בבלי כבוד; עברית: אהרון אמיר; הוצאת אופקים — עם-עובד; 307 עמודים (כריכה רכה).

החוויה הישראלית חמישים שנות תבוסה ב'מילחמת תרבויות'

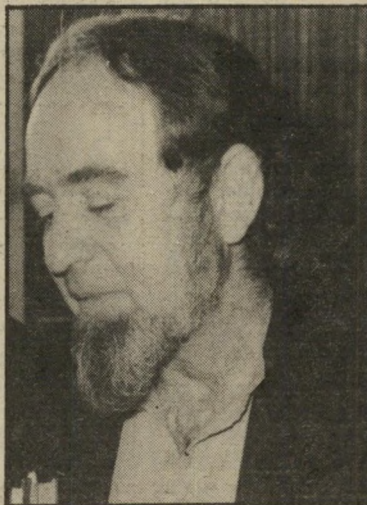
גרינפלד, גם עמדות תרבותיות, שאותן מציג בעקביות בדיעות אחרונות בעני עברך, שבדומה לעמיתו ולזך — מוצא מרכזי-אירופי, מעידים עליכך שבניהם של המהגרים, אלה ששלבי ילדותם הראשונים עברו עדיין באותה גרמניה מתייסת, נושאים כרמה את אותו דגל ייחודי, של ספיה, סחיש, לאותה תרבות ענקית במרכז-אירופה, שהיהודים היו בה הלב והעיקר.

השאלה הנשאלת היא, מדוע מיעוט כה קטן של יוצרים ואנשי מוסר פרח במדינת-ישראל, מביניהם של המהגרים ממרכז-אירופה?

התשובה נעוצה בחמישים שנות תבוסה במלחמת תרבויות שהתנהלה בארץ ישראל בין התרבות המזרח-אירופית, ז'דאנוביסטי, ובין התרבות המרכז-אירופית, מול א"ד גורדון והיוף הטולסטואני שלו. ניצב מרטין בובר עם הערכים היהודיים הנעלים שלו. מול שיי עגנון, שהשורש השני של עולם ערכים היה כמות תרבות מרכז-אירופית, הציב המימסר המפא"י בשרירות את חייבו הזו ודומיו, שסוכסרו והועלו לתהילה ריקנית. לעומת הוויגון הרוסי של הבימה על מגבלותיה, מיסדה יהדות מרכז-אירופה את התיזמורת הפילהרמונית וכנהנה וכנהנה.

אלא שהאמת האכזרית ביותר היא, שאותה מכונה שילטונית לכיסוח תרבותי עשתה למורשת התרבותית של יהודי מרכז-אירופה את אותה פעולת כיעור, הרומה באלפי הברלות לחיסול תרבותם של היהודים במרכז-אירופה, בימים שקדמו למלחמת-העולם השנייה.

בימים אלה, כאשר התרבות הפכה לתרבות של כיכרות, ואירועי קריית-שמונה מוכיחים את מה שמוכיחים — אולי הגיעה העת לפתוח בסיוכוב נוסף של עוד חמישים שנות מילחמת תרבויות בארץ-ישראל. מילחמת-תרבויות, שנושאי הדגל שלה יהיו הדרו השני והשלישי של אותם מהגרים שהגיעו הנה ממרכז-אירופה. שהרי, אם לא יפתח מאבק זה, מה התוחלת לחיים במדינה זו.



משורר זק גירסה עברית לשירה גרמנית